

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 12 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΛΗΡΕΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Φεντερασιόν: Η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, το 1912, μιας πόλης με σημαντικό -για τα μέτρα της περιοχής- βιομηχανικό υπόβαθρο και με κοσμοπολίτικο χαρακτήρα, αποτέλεσε σημείο αναφοράς για το εργατικό κίνημα. Η μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση της πόλης, η Φεντερασιόν, με πρωτεργάτες σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης, αποτέλεσε σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στη χώρα.

β. Ορεινοί: Παράταξη μείζονος σημασίας, που δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια της εθνοσυνέλευσης 1862 – 1864. Οι ορεινοί απαρτίστηκαν από διάφορες ομάδες (υπό τον Δ. Γρίβα και τον Κ. Κανάρη) με κοινό στόχο την αντίσταση στην πολιτική των πεδινών. Βρήκαν υποστηρικτές μεταξύ των μικροκαλλιεργητών, των κτηνοτρόφων, των εμπόρων και των πλοιοκτητών. Ο λαός συμμετείχε ενεργά στη συγκρότηση αυτής της παράταξης.

γ. ΕΑΠ: Μετά το αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης προς την Κοινωνία των Εθνών για βοήθεια στο προσφυγικό ζήτημα, με πρωτοβουλία της ΚΤΕ, το Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένας αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (ΕΑΠ), με έδρα την Αθήνα. Βασική αποστολή της ήταν να εξασφαλίσει στους πρόσφυγες παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1930. Με ειδική σύμβαση μεταβίβασε στο Ελληνικό Δημόσιο την περιουσία της, καθώς και τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι στους πρόσφυγες.

ΘΕΜΑ Α2

- α- Σωστό
- β- Λάθος
- γ- Σωστό
- δ- Σωστό
- ε- Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

- α. «Οι Φιλελεύθεροι, τον **Νοέμβριο του 1920**, προκήρυξαν εκλογές... εξ ολοκλήρου το σύνταγμα», σελ. 96- 97
- β. Το Νοέμβριο του 1920... χωρίς αντίκρουσμα, σελ. 50. Η επιστροφή του Κωνσταντίνου έδωσε την αφορμή στους Συμμάχους να εκφράσουν καθαρότερα την αλλαγή της στάσης τους απέναντι στην Ελλάδα, σελ. 144.

ΘΕΜΑ Β2

«Οι πρόσφυγες είχαν ζήσει ... της σημερινής ελληνικής ταυτότητας», σελ. 169

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Γνώσεις βιβλίου: «Το θετικό και αισιόδοξο κλίμα... υπερβολικά συντηρητικό», σελ. 208

Ανάλυση κειμένου Α: Ο ίδιος ο Βενιζέλος, στο κείμενο που παρατίθεται από το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», κάνει αναφορά στον παράγοντα της ευρωπαϊκής κυριαρχίας στο νησί περιγράφοντας την κατάσταση όπως αυτή διαμορφώνεται. Ο Βενιζέλος εκτιμά ότι η παραχώρηση αυτονομίας είναι θεωρητική και όχι ουσιαστική και αυτό διότι, ενώ αναφέρεται ρητά στο Σύνταγμα, μπορεί να γίνει πράξη μόνο με την κατάργηση της αρμοστείας και άρα και της κυριαρχίας των Μεγάλων Δυνάμεων στην Κρήτη. Το συμπέρασμα του μεγάλου πολιτικού είναι ότι η κατάσταση αυτή δεν είναι θετική καθώς δεν βοηθά στο ξεκαθάρισμα του πολιτικού καθεστώτος στο νησί.

Γνώσεις βιβλίου: «Παραχωρούσε... δεσποτική συμπεριφορά», σελ. 208.

Ανάλυση κειμένου Β: Στο κείμενο «Ελευθέριος Βενιζέλος 1864- 1910: Η διάπλαση ενός εθνικού ηγέτη», η Λιλή Μακράκη περιλαμβάνει την άποψη του προξένου της Αγγλίας Εσμέ Χάουαρντ για τον Γεώργιο Β΄, επιβεβαιώνοντας και συμπληρώνοντας την ιστορική αφήγηση σχετικά με την αυταρχική του συμπεριφορά. Η μαρτυρία του Χάουαρντ αποδεικνύει ότι ο Πρίγκιπας ήταν ενάντια στον κοινοβουλευτισμό και το συνταγματικό πολίτευμα («Δεν απέκρυπτε... κοινοβουλευτικές κυβερνήσεις»). Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικός ο παραλληλισμός της Κρήτης με πολεμικό πλοίο, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στον Γεώργιο να κυβερνά το νησί ως καπετάνιος με την ίδια αυστηρότητα που θα κυβερνούσε και το πλοίο του («είχε σκοπό... ίδιο καπετάνιο»), αγνοώντας ακόμη και τις Μεγάλες Δυνάμεις, οι οποίες είχαν συμφωνήσει στην παραχώρηση Συντάγματος («ό,τι κι αν... το νησί»).

Γνώσεις βιβλίου: «Επιπλέον, η ασάφεια... Έλληνες αξιωματικούς», σελ. 208- 209.

Ανάλυση κειμένου Γ: Στο τρίτο κείμενο της Λιλής Μακράκη από το ίδιο έργο, αναδεικνύεται και το γεγονός ότι ο Πρίγκιπας θεωρώντας τον εαυτό του ως τον μόνο αρμόδιο να ασχοληθεί με την επίλυση του Κρητικού Ζητήματος, δεν συμπεριλαμβάνει στην προσπάθειά του ούτε τον λαό ούτε τους συμβούλους του, αφήνοντας τους στο περιθώριο, χωρίς την οποιαδήποτε πληροφόρηση («Η άγνοια... συμβούλων του»). Το γεγονός αυτό ανησυχεί τους Κρήτες και επιδεινώνει τις σχέσεις Βενιζέλου – Γεωργίου, που χαρακτηρίζονται από «δυσπιστία» και «καχυποψία», όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά και στο κείμενο.

Γνώσεις βιβλίου: «Η διάσταση... κλίμα διχασμού», σελ. 209.

ΘΕΜΑ Δ1

α. Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Το 1830... κρατικής του συγκρότησης», σελ. 31-32

Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Στις χερσαίες... κατασκευή δρόμων», σελ. 31- 32

Ανάλυση κειμένου Α:

Στοιχεία για αυτήν την περίοδο αντλούνται από τον πίνακα του Γ. Δερτιλή, στο έργο του «Ιστορία του Ελληνικού κράτους 1830 – 1920». Ο πίνακας καταγράφει τα χιλιόμετρα οδικού δικτύου που πραγματοποιήθηκαν από το 1830 έως το 1912. Το οδικό δίκτυο είναι εξαιρετικά περιορισμένο ως ανύπαρκτο το 1830 καθώς η χώρα διαθέτει μόλις 13 χιλιόμετρα. Περιορισμένο εξακολουθεί να είναι το οδικό δίκτυο και το 1852, παρά την μερική αύξηση, με 164 χιλιόμετρα. Η αύξηση των χιλιομέτρων εξακολουθεί και το 1862 με 242 χλμ. και το 1867 με 398 χλμ., ενώ το 1872 το οδικό δίκτυο της χώρας φτάνει τα 502 χλμ. Η πορεία του οδικού δικτύου από το 1830 έως το 1872 είναι αυξητική, με εξαιρετικά, όμως, αργούς ρυθμούς.

β. Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «Η πύκνωση του οδικού δικτύου... οδικού δικτύου.», σελ. 32

Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «*Το τρικουπικό κόμμα... προέβλεπε: [...] ανάπτυξη της οικονομίας και κυρίως ενίσχυση της γεωργίας, βελτίωση της άμυνας και της υποδομής, κατά κύριο λόγο του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας*», σελ. 80

Ανάλυση κειμένου Β: Το κείμενο από την Ιστορία του Ελληνικού Έθνους επισημαίνει τη συμβολή του προγράμματος του Χαριλάου Τρικούπη στις κρατικές επενδύσεις, στα δημόσια έργα και ιδιαίτερα στη δημιουργία οδικού δικτύου («Μεγάλη προτεραιότητα... εντυπωσιακή»).

Ανάλυση κειμένου Α: Τα στοιχεία του πίνακα ενισχύουν την άποψη αυτή, καθώς τη δεκαετία πρωθυπουργίας του Τρικούπη, 1882 – 1892, το οδικό δίκτυο επεκτάθηκε από τα 1.122 χιλιόμετρα το 1882, στα 3.289 χιλιόμετρα το 1892. Ταυτόχρονα, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, παρατηρείται νέα επέκταση του δικτύου στα 4.637 χιλιόμετρα το 1912.

Ανάλυση κειμένου Β: Από το δεύτερο κείμενο αντλούνται συμπληρωματικές πληροφορίες, οι οποίες αναδεικνύουν την ανάγκη ανάπτυξης συγκοινωνιών, προκειμένου να εξυπηρετηθεί και να αναπτυχθεί η εσωτερική αγορά και το εμπόριο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι τα δημητριακά που παράγονταν στην Τρίπολη σάπιζαν γιατί δεν μπορούσαν να μεταφερθούν και να πωληθούν σε άλλη περιοχή, ενώ την ίδια στιγμή στο Ναύπλιο γίνονταν εισαγωγές δημητριακών. Άλλο παράδειγμα αποτελεί το σιτάρι. Στην Αθήνα πωλούνταν 6 δραχμές το κιλό, ενώ στη Λιβαδειά το 1857 το χάριζαν γιατί δεν μπορούσαν να το πουλήσουν κάπου αλλού. Το ίδιο ίσχυε και για τα οικοδομικά υλικά. Το 1880 τα τούβλα από τον Μαραθώνα κόστιζαν 16 δραχμές η χιλιάδα. Επειδή, όμως, η απόσταση μέχρι την Αθήνα μπορούσε να καλυφθεί σε οχτώ ώρες, η τιμή τους αυξανόταν στις 60 δραχμές. Για τους ίδιους λόγους, η τιμή των προϊόντων διατροφής είναι διαφορετική από περιοχή σε περιοχή. Είναι φανερό, από τις πληροφορίες που αντλούνται από το ιστορικό κείμενο, ότι η οδοποιΐα αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του εμπορίου και γενικότερα για την εξέλιξη των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας.

Ανάλυση κειμένου Γ: Στο κείμενο της Μαρίας Συναρέλλη «Δρόμοι και λιμάνια στην Ελλάδα 1830-1880», γίνεται λόγος για τον περιορισμένο ρόλο των δρόμων, οι οποίοι γίνονται «αγωγοί επικοινωνίας», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο κείμενο. Μόλις στα τέλη του 19ου αιώνα, στην ελληνική κοινωνία που μετασχηματίζεται με αργούς ρυθμούς, η προσπάθεια δημιουργίας οδικού δικτύου αποσκοπεί στην οικονομική ανάπτυξη. Το πνεύμα αυτό εκφράστηκε κυρίως από τον Τρικούπη και εφαρμόστηκε με συγκεκριμένα αποτελέσματα στην οδοποιΐα. Πρόκειται για το πνεύμα του εκσυγχρονισμού της δεκαετίας του 1870 και 1880, ως αποτέλεσμα των αλλαγών στην ελληνική οικονομία, που όμως δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς την ανάπτυξη των συγκοινωνιών.

γ. Γνώσεις από σχολικό βιβλίο: «*Στους ανασταλτικούς... της χώρας*», σελ. 32